

Museumsundervisning ved Vesthimmerlands Museum

Oplevelser - samvær - erfaring - indsigt

ARBEJDSPAPIR:
RAMMER, FORMÅL, PERSPEKTIVER

v/ museumsunderviser Kim Callesen
December 2013

Indholdsfortegnelse.

Side 2: Forord

Side 2: Vesthimmerlands Kommune

Side 3: Vesthimmerlands Museum

Side 4: Museumsundervisning ved Vesthimmerlands Museum

Side 7: Underviserne

Side 8: Undervisningens placering

Side 11: Undervisningsforløb

- "Bag museets montre "
- "Hul i hovedet "
- "Det mytiske Gundestrupkar "
- "Gundestrupkarret i billeder"
- "Jernalder for børn"
- "Jernalderens menneske"
- "Jæger-og bondestenalder"
- "Kimberne"
- "Manden i mosen"
- "På med pilen"
- "Skarpsallingkarret"
- "Sveberne kommer"
- "Tidskapsel på din skole"
- "Dateringsmetoder"
- "Beskrivelse af nissejagt for børnehaver"

Side 29: Andre praktiske forløb

Side 29: Vesthimmerlands Museums Konsulentttjeneste

Side30: Lokalt formidlernetværk

Side 31: Status over antal besøgende (dec. 2013)

Side 33: Indholdsmæssige erfaringer

Side 36: Samarbejdet med lærerne

Side 37: Andre arbejdsopgaver

Side 38: Sammenfatning

Side 40: Bilag:

- Artikel fra Politiken
- Opgaver til "Nissejagt"

Forord

Dette arbejdsrapport er 4. udgave af en løbende beskrivelse af tanker, ideer, konkrete handlinger og visioner for arbejdet med udvikling af en undervisningsenhed ved VMÅ, Vesthimmerlands Museum, der indledtes 1. oktober 2011. Det er således et arbejdsrapport med status efter 12 måneders virke.

Det er et **arbejdsrapport**, der har taget afsæt i den meget konkrete arbejdsopgave på 2 år at få opbygget en undervisningsenhed ved Vesthimmerlands Museum, der udbyder undervisningsforløb primært for kommunens uddannelsesinstitutioner fra børnehaver til ungdomsuddannelse. Det er en meget konkret beskrivelse af, hvad der er gennemført i praksis. Det er **ikke** en afhandling i teoretiske dannelses teorier, læringsbegreber, læringsmiljø eller digital udviklingsarbejde.

Vesthimmerlands Kommune

VMÅ er beliggende i Vesthimmerlands Kommune, der grænser op til kommunerne Aalborg, Rebild, Viborg og Jammerbugt. Kommunen har pr. januar 2011 37 864 indbyggere.

Indbyggertallet i de 4 største byer er:

Aars	8.010
Løgstør	4.357
Farsø	3.253
Aalestrup	2.760

Kommunen dækker et areal på 771,8 km², hvilket giver et indbyggertal på 49,9 pr. km². Vesthimmerlands Kommune hører med til de såkaldte udkantskommuner. Den er tyndt befolket og ligger i et naturskønt område op til Limfjorden. Blandt kommunens fire byer er Aars den største med lidt over 8000 indbyggere. Den har dog ikke opnået entydig status som hovedby ved siden af Løgstør, Farsø og Aalestrup. Dette giver en helt speciel og spændende udfordring i at servicere alle kommunens borgere, hvis museets

eksistens skal have berettigelse i borgernes øjne. Borgerne, store som små, skal føle at VMÅ er DERES museum.

Der er betydelige afstande mellem de byer, hvor eleverne befinder sig, hvilket giver helt særlige udfordringer i form af store transportomkostninger, når en skoleklasse ønsker at besøge et af kommunens museer.

Vesthimmerlands Museum

VMÅ er statsanerkendt museum med ansvar for arkæologi og nyere tids kulturhistorie i Vesthimmerland. Det blev grundlagt i 1920. I 1935 opførtes den første museumsbygning, som blev udvidet i 1977 og senest i 1999 til de nuværende rammer.

I 2013 overtog VMÅ driften af "Stenaldercentret" i Ertebølle, hvor der straks efter overtagelsen har fundet undervisning sted.

VMÅ har arkæologisk og nyere tids funktion og lokalhistorisk arkiv. Der er p.t. 19 medarbejdere på lønningslisten. Endvidere har flere frivillige deres daglige gang på museet.

VMÅ's udstilling er især bygget op omkring en rig samling fra forhistorisk tid samt en mindre men meget fin samling af genstande fra nyere tid. Vesthimmerland er især kendt for følgende forhistoriske og historiske fix-punkter og emner:

- Ertebølle
- Skarpsallingkarret
- Gundestrupkarret
- Borremose
- Aggersborg og vikingetid
- Vitskøl Kloster og Testrup Hospital.
- Jernbanen og stationsbykultur
- Landboliv
- Johannes V. Jensen og Thit Jensen
- Per Kirkeby

Disse fix-punkter og emner er ikke alene centrale i den lokale- og regionale formidling, men indgår til dels også i den nationale formidling af dansk kulturarv. Flere af punkterne f.eks. Gundestrupkarret, Aggersborg og Per Kirkeby rækker endog ud over landets grænser, og er dermed også central i formidling af fælles europæisk kulturarv. Emner og fortællinger er mangfoldige og er en nærmest vedvarende kilde til undervisningsformål.

Museumsundervisning ved Vesthimmerlands Museum

Skoler og undervisning:

Oplevelser - samvær - erfaring – indsigt

Museumsundervisning på VMÅ er et formidlings- og servicetilbud til skoler og andre undervisningsinstitutioner. Vi tilbyder undervisningsforløb, der tager udgangspunkt i museets faste udstillinger, de nævnet fixpunkter, fund der er knyttet til Vesthimmerlands kommune, samt den lokale kulturhistorie. Vi søger gennem oplevelser og samvær at give eleverne erfaringer med og indsigt i Vesthimmerlands kulturhistorie.

Museet ønsker et så fleksibelt formidlingstilbud, som det er muligt. Museet ønsker at være en reel samarbejdspartner i formidlingen af historie på undervisningsinstitutionerne. Derfor bliver vores formidlingsopgave til i samarbejde med den enkelte skole, lærer eller klasse.

Efter 12 mdr. virke kan vores undervisningsstilbud inddeles i flg. grupper:

- a: Omvisninger, hvor en klasse har bestilt en omvisning med guide.
- b: Klassebesøg på museet, hvor museet står for et særligt tilrettelagt tilbud f.eks. Nissejagt, Gundestrupkarret, Ertebølle m.fl.
- c: Individuelle undervisningsforløb, der inkluderer særligt tilrettelagte forløb på museet fulgt af undervisning ude på skolen eller i børnehaven.
- d: Individuelle forløb, der går uden for museets ansvarsområde, men som er indenfor museumsunderviserens særlige vidensområde.
- e: Undervisning i anden sammenhæng f.eks. deltagelse på messen "Det gode børneliv".
- f: PR-virksomhed/præsentationsbesøg på institutioner.
- g: "Konsulentvirksomhed" med undervisningsfaglig rådgivning og vejledning til elever, lærere og pædagoger.

Læringsbegreb

Det er vanskeligt at sætte et fast læringsbegreb, der er kendetegnet for formidlingen på VMÅ, da de forskellige læringsbegreber og pædagogiske tilgange varierer alt efter hvilket emne, der skal formidles, hvor det foregår og hvilke elever, det skal foregå for. Således kan f.eks. buens kulturhistorie ikke formidles ens for et barn på 5 år eller 16 år. Det er ikke ligegyldigt, om der er tale om almindelige elever eller elever med særlige psykiske problemstillinger.

Der er forskel i rollerne som formidler, underviser eller konsulent! I projektet er alle tre roller blevet afprøvet.

Undervisningens kernebegreber

Et kulturhistorisk museum er mere end en dyr udstillingsmontre. Det er en af vores samfunds vigtigste dannelsesinstitutioner. Undervisningen på VMÅ er primært organiseret af underviseren, derfor skal nedenstående begreber ses i en pædagogisk forståelsesramme der er præget af:

Det Koldske skolesyn:

"Børneskolen har gjort sig skyldig i den fejl, at den næsten udelukkende har søgt at tale til forstanden, og kun delvis til følelsen, mens fantasien, indbildningskraften, har været så godt som helt forbigået (. . .). Man har således ved undervisningsmåden taget alt for lidt hensyn til barnets evner, idet man først og fremmest stræbte efter at udvikle forstanden, som endnu ikke er kommet til modenhed, i stedet for at virke gennem fantasien, som er til stede (. . .). Jeg skal ikke kunne afgøre, om dette systematiske og kateketiske væsen måske kan være passende for tyskere og andre folkeslag, men for os passer det i hvert fald ikke. Ser vi på, hvordan vore forfædre meddelte og modtog den oplysning de fandt gavnlig og glædelig, så finder vi, at det var ad fortællingens vej."

(Ole Pedersen: Chresten Kold og Friskolen 150 år. Folkeskolen.dk)

Alexej Nikolaevitj Leontjev's tanker om virksomhedsteori:

"Når mennesket arbejder for at realisere et eller andet behov, frembringer vi en lang række resultater materielle og ideelle produkter, dvs. at vi skaber vor omverden: tingene som vi har frembragt, redskaber, samfund, kultur og historie."

(Mott, Laura. Systemudvikling. Handelshøjskolen i København. 2. oplag, 1996)

Hans Jørgen Kristensens tanker om udvikling af "Den nødvendige handlingskompetence", der er udtryk for, hvad børn og unge må lære at kunne for at kunne være med til selv at forme deres egen og andres fremtid". (Se bilag 7)

På denne baggrund søger undervisningen på VMÅ at tage udgangspunkt i følgende kernebegreber:

1) Autenticitet: I enhver undervisningssituation søger vi at inddrage originale fund, der knytter sig til lokalområdet. Vi har i de nævnte fixpunkter en enestående kulturhistorisk

arvemasse, hvor lokal-, regional-, national og selv international kulturarv er til stede lige uden for døren. Vi søger således at anvende den lokale "rigtige" historie i undervisningen.

2) Det håndgribelige: I videst mulige omfang skal eleverne have originale fund " i hænderne". Elever er meget kritiske og kvalitetsbevidste, og det er erfaringen, at det virker meget motiverende på eleverne, når de er tæt på originale fund. Derudover har det den sidegevinst, at man kan formidle håndteringen af fund, konservering m.m., som pludselig bliver meget håndgribelig. Ud af de mange børn, der har haft originale fund i de alt for store hvide museumshandsker, er der ikke én, der har tabt endsige forsøgt, at behandle de autentiske genstande på uforsvarlig vis. Der er tværtimod tale om stor ansvarlighed ja til tider nærmest ærbødig holdning for at stå med de autentiske fund i hænderne. Det er af afgørende betydning for udvikling af børnenes historiebevidsthed at de har konfronteret genstanden med alle sanser.

Genstandene tilhører museets studiesamling, som er under løbende udvikling og udbygning.

3) Levendegørelse: I videst muligt omfang at inddrage levendegørelse i form af madlavning, snitning, bueskydning, prøvning af tøj, våben, redskaber m.m. Hvilket tilgodeser den enkelte elevs måde at lære på. Museet har her en helt exceptionel mulighed for at inddrage Jostein Gaarders "De mange intelligensers pædagogik". Eller sagt på en anden måde, at vi lærer forskelligt og skal derfor have præsenteret et stof på flere forskellige måder.

I en tid, hvor de kreative fag i skolerne bliver slået sammen og nedprioriteret, er det vigtigt, at vi som kulturarvsformidler vedkender os vores ansvar for at præsentere "håndens arbejde" for eleverne og de oplevelser af fysisk og mental karakter, der knytter sig til det.

4) Kulturarv er " Kød og blod ": Den formidling, der foregår, skal selvfølgelig relateres til originale fund eller begivenheder, der har fundet sted i lokalområdet og formidles på en måde, så det bliver "kød og blod ". Historie handler om levende mennesker og de historier, der knytter sig til dem. Derfor er der følelser involveret, og det formidlede kan/skal være ubehagelig, voldsomt, trist, morsomt eller spændende. Historien bliver således ikke en fjer og abstrakt størrelse, men nærværende viden, eleverne skal forholde sig kritisk til.

5) Kendskab til museumsverdenen: I ethvert undervisningsforløb med en børnehave eller skoleklasse skal der være minimum et besøg på museet. Barnet skal gerne opleve et positivt møde med museet, der med årene kan udvikle sig til en interesse for den nationale-og lokale kulturarv.

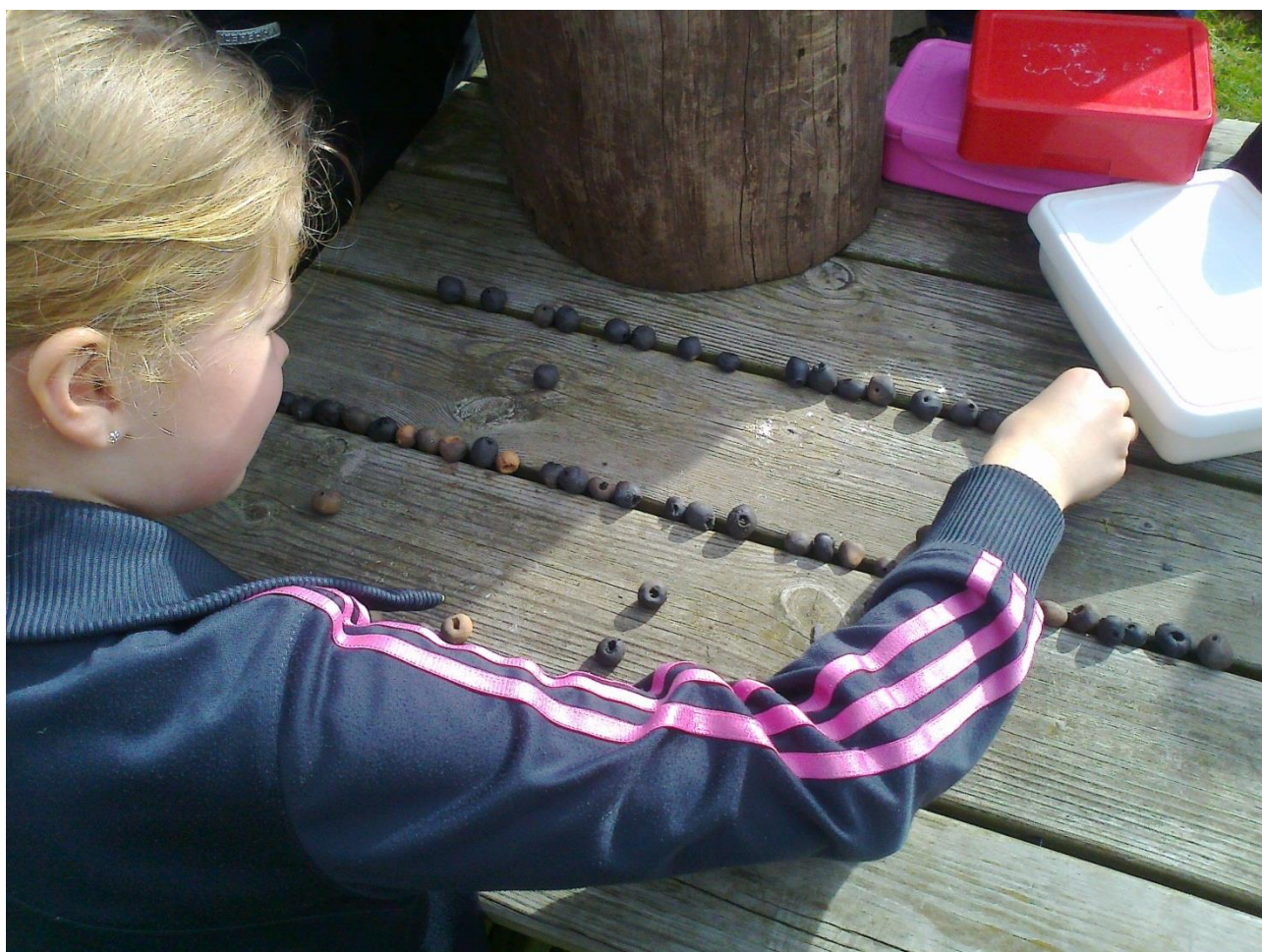
6) Fokus på drengene: Flere undersøgelser peger på, at skoler og børneinstitutioner skaber undervisningsmiljøer på pigernes præmisser (Politiken 28.2 2012). Museet ønsker at skabe undervisningsvisningstilbud, der også er målrettet drengene. (Bilag 2)

7) Medinddragelse af elevernes erfaringer: Elevernes egne erfaringer med historien søges inddraget i videst muligt omfang, hvilket er med til at udvikle deres historiske bevidsthed. Det er vigtigt at få sat ord på deres erfaringer.

8) Det digitale: Nye digitale medier og kommunikationsmuligheder har stor betydning for elevernes hverdag, indlæring og social adfærd, men rummer også nye udtryksmuligheder.

Derfor vil undervisningstjenesten arbejde målrettet med at inddrage disse medier og forståelsesrammer i formidlingen

"Phantasie og følelse hører lige såvel til et ordenligt menneske som forstand"
(N.F.S.Grundtvig).

Elev fra Farsø Skole er ved at køle brændte lerperler.

Underviserne

Der er ansat en fuldtids museumsunderviser, der står for den daglige udvikling, planlægning og gennemførelse af undervisningsforløb ved VMÅ.

Underviseren: Er uddannet lærer med linjefag i historie, sløjd og mediekundskab. Underviseren har 20 års erfaring fra Folkeskolen, friskoler og det grønlandske skolevæsen.

Derudover er der tilknyttet to frivillige, pensionerede lærere, der i samarbejde med underviseren udvikler nye tiltag samt gennemfører egne forløb alt efter interesse og især omkring juleaktiviteterne.

Endelig indgår museets øvrige personale i formidlingen på forskellig vis f.eks. ekspertformidler, støtteformidler eller som praktisk hjælp alt efter behov.

Undervisningens placering

Undervisningens placering tilpasses efter skolernes behov. Undervisningen kan tage afsæt i museets udstillinger eller værkstedstilbud, men kan også flyttes ud af museet og hen til fundsteder eller lokaliteter, der har forbindelse til undervisningen.

Administrationsbygningen:

Museet råder over et undervisningslokale og en undervisningssamling, der består af originale arkæologiske- og historiske genstande, som eleverne, efter instruktion, kan håndtere, studere, tegne eller male. Der er mulighed for enkle værkstedsaktiviteter i forbindelse med lokalet evt. på terrassen.

I umiddelbar nærhed er der et køkken, der rummer mulighed for at benytte komfur/ovn i forbindelse med værkstedsaktiviteter til f.eks. madlavning, bagning m.m.

Lokalet indeholder av-udstyr til brug for undervisningen samt en samling af diverse undervisningsmaterialer for eleverne.

Bygningen rummer garderobe, kantine og toilet, der kan benyttes af eleverne.

Udviklingsmuligheder:

En stor del af undervisningen har indeholdt en form for levendegørelsen, der har inkluderet den store beholdning af kopier af forhistoriske redskaber, som museet er i besiddelse af.

Flere gange har museets grønne områder været brugt i forbindelse med madlavning, bygning af vikingevogn, bueskydning m.m. Bålpladsen er af midlertidig karakter, men der kan forholdsvis få penge etableres en hugge- og bålplads i området ud for undervisningslokalet. Der kan graves græstørv/jord af i et område, som måske kunne genbruges til tag i et lille grubehus? Således er der flere udviklingsmuligheder, der vil kunne komme flere af museets gæster til gode uden at ødelægge parkanlæggets æstetiske værdi.

På længere sigt, kunne det være godt med et halvtag eller åben bygning, så udendørsaktiviteterne ikke er afhængigt af vejsituationen.

Museet har rigtig gode stisystemer rundt om bygningerne, hvilket gør det muligt for handicappede, at bevæge sig rundt i terrænet.

Udstillingen: Som udgangspunkt søges udstillingen brugt ved hvert undervisningsforløb, både til traditionel omvisning, men også til særlige forløb f.eks. dramatiseringer i Kimbrersalen eller som en slags kulisse i forbindelse med ” Gys og gru”. Det skal bemærkes, at udstillingen ikke har nogen særlig ”børneafdeling”, men enkelte genstande er kopier, som man kan komme tæt på.

Smedjen: Smedjen i kælderen har ligget stille hen i flere år. Men efter en større oprydning ser det ud til, at den kan genåbnes og bruges til det oprindelige formål. Der vil ikke være brug for yderligere indkøb, da museet allerede har en god beholdning af smedeværktøj. Smedaktiviteterne kan evt. flyttes til parken, så lokalerne kan bruges til andre formål.

Undervisningen kan foregå på museet, i byen, ude i kulturlandskabet eller evt. i samarbejde med kommunens øvrige institutioner f.eks. Johannes V. Jensen Museet, Ertebøllecentret, Herregården Hessel, Limfjordsmuseet m.fl. I den forgangne periode har formidlingen således været ude 30 % af det samlede antal forløb. Det være sig på skoler, børnehaver, udgravninger, fortidsminder og historiske steder. Institutionerne udtrykker begejstring for ordningen og booker gerne 2-4 gange et enkelt forløb. En mobil formidling giver dog nye udfordringer i forhold til transport. Der er endvidere stort slid på undervisningsudstyr. Her skal der findes passende løsninger.

Stenaldercentret i Ertebølle

I sommeren 2013 blev Stenaldercenter Ertebølle lagt under VMÅ. Undervisningstjenesten ved VMÅ deltog i sommerens formidling for turister, samt ved åbningen af den nye formidling som led i projektet DOIL-Danmarks Oldtid i Landskabet. På tre uger deltog ca. 500 turister i de forløb, uv-tjenesten udbød.

Fra midten af august til slut september var der 17 undervisningsforløb for skoleklasser på Stenaldercentret, der formidlede Ertebøllekultur primært for elever fra Farsø, Strandby, Ranum, Ullits og Gedsted. Der har således været god opbakning fra de lokale skoler i nærmiljøet.

Elever 8.kl i Farsø forsøger at smede en gaffel

Digital undervisning

VMÅ har et særlig site for undervisningsenheden, hvor interesserede kan finde forslag til undervisningsemner og -forløb og finde informationer om den lokale kulturarv. Endvidere indeholder sitet kontaktoplysninger og praktiske informationer.

Undervisningsforløb

Nedenstående undervisningsforløb er de aktuelle tilbud, som vi tilbyder på Vesthimmerlands Museum. Vi er meget interesseret i at tilpasseforløbene efter klassens ønsker, og i de tilfælde, hvor vi kan, indgår vi i dialog og udvikling af nye tiltag.

”Bag museets montre ”

Tidsperiode: Nutid

Kanon: Kronologi, UU-vejledning, virksomhedsbesøg.

Undervisningens indhold: Hvad er et museum egentlig ud over at være en udstillingsbygning. I undervisningen føres eleverne bag udstillingen for at se, hvad de forskellige faggrupper arbejder med. Eleverne møder arkæologen, historikeren, arkivaren og de frivillige i deres arbejde.

Aldersgruppe: Fra 4.klasse

Varighed: 1.1 ½ time alt efter spørgelyst.

Pris: Gratis

Levende tilvalg: - Arkæologi i sandkassen

- Besøg på aktuelle udgravninger.

Særlige forhold: ingen

"Hul i hovedet" et forløb i faget dansk.

Tidsperiode: Jægerstenalder 12 800 f.Kr. – 6000 f.Kr.

Kanon: Kronologi/ertebøllekultur. Dansk: Skriftlig fremstilling, novellearbejde m.m.

Fag:

Undervisningens indhold: Eleverne "møder" udstillingens jægerstenaldermand, der har kraftige skader på kranieskallen. Efter en kort introduktion, skriver evt. noter vedr. fakta: alder, køn m.m. Herefter skriver eleverne mandens historie. Hvad skete der? Hvordan fik han skaderne? Hvad skete der siden hen? Eleverne skriver enten historierne på museet, eller i klassen, hvor efter man samles for at høre uddrag ved det udstillede kranium. Processen afsluttes med en udgivelse i bogform, der udstilles på museet og hjemmesiden.

Aldersgruppe: Fra 5.kl

Varighed: Min 2.timer.

Pris: Gratis.

Levende tilvalg:

- Efter samråd med museet, vil der være flere muligheder for lignende skriveforløb med andre emner: F.eks. Moseofringer, de ofrede fletninger, Gundestrupkarret m.m.

Særlige forhold: Eleverne må meget gerne medbringe lap top m.m. til det skriftlige arbejde.

”Det mytiske Gundestrupkar ”

Tidsperiode: Jernalder ca. 500 f.Kr.- 800 e.Kr.

Kanon: Kronologi

Fag: Historie, dansk, billedkunst, kristendomskundskab.

Undervisningens indhold: Formidlingen tager udgangspunkt i en af museets hovedattraktioner: Kopien af Gundestrupkarret, der blev fundet i 1891 i Rævemosen nær Aars. Rundvisningen beretter ikke kun om fakta, men også om den græske/keltiske fortolkning af karrets fantastiske billedverden. Der vil være mulighed for at røre flere genstande, der har relation til karrets billedverden.

Aldersgruppe: Fra 0. klasse vil forløbet være mere en samtale om karret, hvorimod på de ældste klassetrin, vil undervisningen i karrets billedsprog have et udgangspunkt i den mytologiske billedverden.

Varighed: 1 – 1½ time.

Pris: Gratis

Levende tilvalg:

- Dramatisering: For de yngste elever, eller elever i 4.-6.klasse kan der også tilbydes dramatiseret forløb om karrets billedverden, hvorefter de får den officielle fortolkning. Dramatisering inkl. rundvisning: 3 timer.
- Elever laver en stangdukkeforestilling ud fra karrets billedverden.

Tilvalg aftales med museet på forhånd og i god tid.

Særlige forhold: Eleverne skal være motiverede for dramaforløb.

"Gundestrupkarret i Billeder" – et billedkunstforløb.

Tidsperiode: Jernalder ca. 500 Kr.-530 e.Kr.

Kanon: Kronologi. **Billedkunst:** (trinmål efter 5.klasse) fremstille skitse, hente inspiration i den visuelle kultur og billedkunst, lokalt og globalt og billeder på baggrund af ideer, følelser, holdninger og ved direkte iagttagelser i nærmiljøet.

Fag: Billedkunst, historie, kristendomskundskab og dansk

Undervisningens indhold: Eleverne få med udgangspunkt i udstillingen en kort introduktion til Gundestrupkarrets billedverden, hvorefter eleverne skal forsøge at udtrykke de indtryk de har fået gennem enten tegning eller ostevoks.

Aldersgruppe: Fra 4. klasse.

Varighed: Min. 2 timer (90 min)

Pris: Gratis.

Levende tilvalg: Materialevalget foregår efter samråd med billedkunstlæreren.

Særlige forhold: Husk praktisk beklædning til både elever og lærer.

”Jernalder for børn ”**Tidsperiode:** Jernalder ca. 500 f.Kr. - 800 e.Kr.**Kanon:** Kronologi**Fag:** Historie, dansk.

Undervisningens indhold: Museet har med udgangspunkt i husets jernalderudstilling udarbejdet et undervisningsmateriale. Opgaver til brug for besøg på museet findes på museets hjemmeside:

Link: http://www.vesthimmerlandsmuseum.dk/media/jernalder_for_5_klasse.pdf

Arket kan printes ud og anvendes på klassen. I materialet præsenteres dels de vigtigste arkæologiske fakta om fund og udgravningsresultater, dels nogle fortolkninger om menneskernes levevilkår i jernalderen fra ca.500 f.Kr. Til 200 f.Kr. Der kan frit plukkes i emnerne, alt efter hvad elever og lærer ønsker fokus på.

Opgaverne kan printes ud og bruges i forbindelse med besøg på museet. Der lægges op til, at eleverne kommer rundt på museets jernalderafsnit på egen hånd og selv undersøger udstillingerne. Opgaverne er bygget op omkring tre hovedtemaer:

Find og beskriv

Undersøg og forklar

Brug fantasien

Aldersgruppe: 4.-5.klasse

Varighed:

Pris: Gratis

Levende tilvalg:

Særlige forhold:

”Jernalderens menneske ”

Tidsperiode: Jernalderen dvs. ca. 500 f.Kr. – 800 e.Kr.

Kanon: Kronologi

Fag: Historie, dansk, kreative fag.

Undervisningens indhold: Hvem var jernalderens mennesker? Udgangspunktet tages i museets udstilling, hvor rundvisningen vil komme ind på menneskets fysik, udseende, beklædning, mode, levevilkår, tro m.m. Eleverne vil få mulighed for at røre ved flere originale genstande samt kopier af tøj.

Aldersgruppe: Fra 3. klasse

Varighed: 1 - 1½ time

Pris:

Levende tilvalg: I sommerhalvåret, eller hvis vejret tillader det, vil der være mulighed for at udvide undervisningen med:

- Små snitteopgaver f.eks. skefremstilling
- Jernaldermadlavning
- Bueskydning/jagt
- Keramikarbejde
- Modelbygning
- Mindre smedeopgaver (fra 5. klasse)
- Tatovering/kropsudsmykning

Ved tilvalg af levende aktiviteter skal man regne med et samlet timeforbrug på mindst 3 timer inkl. rundvisning. Længere forløb aftales med underviseren. **Alle tilvalg i undervisningen skal aftales på forhånd.**

Enkelte aktiviteter kan foregå på elevernes skole.

Særlige forhold: Husk praktisk påklædning ved udeaktiviteter.

”Jæger – og bondestenalder”

Tidsperiode: Jægerstenalder 12 800 - 6000 f.Kr. og bondestenalder 6000 3900 - 1800 f.Kr.

Kanon: Kronologi, Ertebøllekultur m.m.

Fag: Historie, dansk, kreative fag

Undervisningens indhold: Museet har en meget fin samling fra stenalderen, der fortæller om de første mennesker i Danmark, om deres levevilkår som jægere og samlere og siden som bønder. Der er mulighed for at komme tæt på de dyr, jægerne jagede. Der gives en gennemgang af stenalderens flintredskaber, hvor eleverne får mulighed for at studere og røre ved en række originale stenredskaber.

Aldersgruppe: fra 3. klasse

Varighed: 1 - 1½ time

Pris: Gratis.

Levende tilvalg: Tilvalget tilpasses i samarbejde med elevernes lærere, således kan den samme aktivitet godt foregå på flere forskellige alderstrin.

- Buejagt på skiver. Fra. 1. klasse
- Stenaldermadlavning herunder grutning af mel på skubbekværn
- Keramik
- Milebrænding
- Mindre ben og hornarbejder

Tidsforbrug med tilvalg: minimum 3 timer inkl. rundvisning.

Tilvalg aftales med museet på forhånd og i god tid.

Særlige forhold: Husk praktisk påklædning for både børn og voksne ved udeaktiviteter.

”Kimbrenne”

Tidsperiode: Jernalder ca. 500 f.Kr. – 800 e.Kr.

Kanon: Kronologi, Rom

Fag: Historie.

Undervisningens indhold: Udgangspunktet er centrale romerske kilder samt museets udstilling. Hvad er myte og hvad er fakta? Der berettes om kimbretogtet, og der vil være mulighed for at røre ved enkelte genstande, kopier af våben, ringbrynjer m.m.

Aldersgruppe: Fra 4. klasse undervises der mere ud fra et praktisk og konkret udgangspunkt. Fra 7. KL arbejdes der mere ud fra skriftlige kilder.

Varighed: 1 - 1½ time

Pris: Gratis

Levende tilvalg: Der vil være mulighed for at udvide undervisningen med:

- Afprøvning af udrustning

Hvis vejret tillader det:

- Madlavning, herunder grubekogning
- Bueskydning evt. jagt på skiver
- Mindre snitteopgaver f.eks. skefremstilling
- Mindre smedeopgaver
- Grutning på skubbekværn
-

Særlige forhold: Husk praktisk påklædning for elever og voksne ved udeaktiviteter.

”Manden i mosen ”

Tidsperiode: Jernalder ca. 500 f.Kr.-800 e.Kr.

Kanon: Kronologi

Fag: Historie, kristendomskundskab og kreative fag.

Undervisningens indhold: Undervisningen har fokus omkring museets udstillinger af mosefund samt billeder af Borremosemanden. Undervejs fortælles der om offertraditioner i oldtiden, om kult og tro i jernalderen og om Gundestrup karret, de ofrede fletninger, gudestatuen m.m.

Aldersgruppe: 3. - 6.klasse

Varighed: ca. 1 time

Pris: Gratis

Levende tilvalg: I sommerhalvåret, eller hvis vejret tillader det, vil der være mulighed for at udvide undervisningen med:

- Små snitteopgaver f.eks. skefremstilling
- Jernaldermadlavning
- Bueskydning
- Keramikarbejde
- Modelbygning
- Mindre smedeopgaver (fra 5.klasse)
- Mindre arbejder i horn og ben
- Afprøvning af udrustning

Ved tilvalg af levende aktiviteter skal man regne med et samlet timeforbrug på mindst 3 timer inkl. rundvisning. Længere forløb aftales med underviseren.

Enkelte aktiviteter kan foregå på elevernes skole.

Særlige forhold: Husk praktisk påklædning for elever og voksne ved udeaktiviteter.

"På med pilen"

Tidsperiode: Jægerstenalder - Middelalder

Kanon:

Fag: Historie og idræt.

Undervisningens indhold: Med udgangspunkt i museets udstilling fortælles buens historie og betydning for menneskets levevilkår. Der berettes om buetyper, pilespidser og jagtmetoder. Rundvisningen afsluttes med mulighed for bueskydning med forskellige slags buer.

Aldersgruppe: Fra 3.klasse

Varighed: Min 2 timer

Pris: Gratis

Levende tilvalg:

Særlige forhold: Husk praktisk påklædning for elever og lærere ved udeaktivitet

”Skarpsallingkarret”

Tidsperiode: Bondestenalder ca. 3200 f.Kr.

Kanon: Kronologi

Undervisningens indhold: Ud fra museets righoldige samling af keramik og stenredskaber, får eleverne en introduktion til bondestenalderens verden. Livsgrundlaget ændrede sig med landbrugets indførelse og dermed også livsvilkårene. Herefter indføres eleverne i oldtidens metoder i keramikfremstilling, Hver elev forsøger at fremstille et stykke keramik, som de må tage med hjem

Aldersgruppe: Fra 3. klasse

Varighed: Min. 2 timer evt. med genbesøg og færdiggørelse

Pris: Gratis

Levende tilvalg: Efter samråd kan forløbet strække sig over flere uger, da keramikken skal tørre, så der kan pyntes med mønster og brændes. Tilvalg kan være:

- Keramikforløb over flere gange
- Milebrænding
- Madlavning i elevernes produkter.

Særlige forhold: Husk tøj, der må blive beskidt!

"Sveberne kommer!"

Tidsperiode: Jernalder dvs. 500 f.Kr.- 800 e.Kr.

Kanon: I forhold til kronologi og lokalhistorie for eleverne i kommunen.

Fag: Historie, dansk og kreative fag.

Undervisningens indhold: Med udgangspunkt i museets udstilling fortælles om Borremosefæstningen dens udseende, indretning og funktion. Der kommer ind på kontakten til det romerske rige og Sveberne. Der vil være mulighed for at røre ved flere historiske fund, samt kopier af våbentyper. Der afsluttes med at lytte til den dramatiserede fortælling: " Sveberne kommer ".

Aldersgruppe: fra 3. klasse

Varighed: 1-1½ time alt efter spørgelyst

Pris: Gratis

Levende tilvalg: I sommerhalvåret, eller hvis vejret tillader det, vil der være mulighed for at udvide undervisningen med:

- Små snitteopgaver f.eks. skefremstilling
- Jernaldermadlavning
- Bueskydning
- Keramikarbejde
- Modelbygning
- Mindre smedeopgaver (fra 5. klasse)
- Mindre arbejder i horn og ben

Ved tilvalg af levende aktiviteter skal man regne med et samlet timeforbrug på mindst 3 timer inkl. rundvisning. Længere forløb aftales på forhånd med underviseren.

Enkelte aktiviteter kan foregå på elevernes skole.

Særlige forhold:

Husk praktisk tøj og fodtøj ved udeaktiviteter.

”Tidskapsel på din skole”

Tidsperiode: 1913-2013

Undervisningens indhold: Eleverne møder verdenen anno 1913, der skal sætte udviklingen til i dag i perspektiv, så de bliver i stand til at pakke en tidskapsel til fremtidens historikere. Konkret foregår det ved, at de skal tage stilling til, hvad de mener vil være relevant at gemme til fremtiden både som klasse, men også som enkeltperson. Hvad skal der i kapslen? Kapslen opbevares på hjemskolen men henblik på åbning i 2113.

I forbindelse med undervisningen vil museet gerne have elevernes bud på følgende spørgsmål:

- Hvad mener du var vigtigt for en familie for 100 år siden?
- Hvad er vigtigt for dig som barn i Vesthimmerlands Kommune?
- Hvad tror du bliver vigtigt for en familie om 100 år?

Elevernes svar bliver optaget på HD-Cam og lagt i museets tidskapsel, der bliver endegyldigt lukket d. 12.12.2013.

Aldersgruppe: Forløbet egner sig til hele grundskoleforløbet, og vil blive tilpasset de enkelte klassetrin. Forløbet egner sig også til som udgangspunkt for emnearbejde i afdelinger eller som fællesemne for hele skolen

Varighed: Ca. 3 timer pr. klasse.

Pris: Gratis, museet står for videooptagelser til tidskapslen og medbringer eget udstyr til dette. Vi deler gerne filerne med jer, så de kan komme i jeres tidskapsel

Levende tilvalg: Der opfordres til at kombinere forløbet med besøg på Vesthimmerlands Museum, Herregården Hessel eller Hjerl Hede.

Særlige forhold: Book i god tid!!

"Dateringsmetoder"

Tidsperiode: Hele Danmarkshistorien.

Kanon: I forhold til kronologi og lokalhistorie for eleverne i kommunen.

Fag: Historie.

Undervisningens indhold: Hvordan kan arkæologer og historikere egentlig tidsbestemme de genstande, de håndterer? Alt efter elevernes alder introduceres eleverne til dateringsmetoder. Underviseren medbringer en række genstande i kasser, som eleverne skal placere på en medbragt tidslinje. Når eleverne har anbragt genstandene samtales der om de metoder, de har anvendt for at kunne tidsbestemme dem. Der sluttes af med en kort gennemgang af de metoder, den professionelle bruger: Pollenanalyse, kulstof 13 og 14, askelagsanalyse(tefrakronologi), kildeanalyse, dendrokronologi, stratigrafi og mere generel typologi

Aldersgruppe: fra 5. klasse

Varighed: 1-2 timer alt efter spørgelyst

Pris: Gratis

Særlige forhold: Aktiviteten kan sagtens foregå ude på skolen

I december har Vesthimmerlands nisser for vane at bosætte sig på museet

Beskrivelse af ” Nissejagt for børnehaver ” 2011.

Formål: Museets yngste gæster skal have et levende, spændende og lærerigt første møde med museumsverden. Undervisningen skal være en appetitvækker, et frø der bliver lagt til en forhåbentlig livslang interesse for kulturhistorien.

Målgruppe: 4 -6-årige. Børnehave-og børnehaveklassebørn.

Forberedelse: Kopiering af bogstavark.

Indhold:

- Velkomst og præsentation

På loftet er der samtale om:

- Hvad er et museum? Hvad er specielt for de ting, som museet har?
- Har barnet været her før?
- Hvorfor må man ikke røre ved tingene? Husk at fortælle at pakkerne på museet først må åbnes d.24/12.
- Hvorfor har de ansatte hvide hansker på, når man rører ved originale genstande

Samtale om dagens navn, dato og måned

- Hvad er en adventskrans?
- Hvor mange lys skal der tændes i dag?

Samtale om forvirringen på museet, og at der er kommet et brev:

Kære personale på museet

Ja, så er det atter blevet den bedste tid på året... nemlig Jul ☺ Nu er det så fugtigt og koldt ude i skoven, så vi nisser er flyttet ind på museet. Det håber vi er i orden? Vi er rigtig glade for at bo her med alle de fine og gamle ting. Desværre er nogle af vores vilde ungnisser kommet til at smadre en tallerken. Det må I meget undskylde!

Da vi ikke er vant til mennesker, tør vi ikke vise os frem, men I må meget gerne se, hvor vi bor. Vi har for resten lånt lidt sager af jer: Et par briller, en tapeholder, en saks, en kuglepen, en lineal og et par ski. Vi har lagt nogle bogstaver ved tingene, som når de sættes sammen, danner to gode ord. Hvis ikke I selv kan finde ud af det, kan det være jeres gæster vil hjælpe jer.

Mange julehilsner fra Museumsnisserne.

Ivrige og nysgerrige børn på "Nissejagt"

I udstillingen:

I receptionen repeteres de ting, som børnene skal finde. Der uddeles skriveunderlag med opgaver til de voksne, der skal agere "skriverkarle" for børnene, der skal lede efter bogstaver og tælle nissehuer. Børnehavebørn går rundt i grupper, hvorimod elever fra børnehaveklasser slippes fri på egen hånd og med hver sit skriveunderlag med opgave.

Museumsunderviseren cirkulerer rundt og "hjælper" børnene rundt i udstillingen, samt svare på de spørgsmål der måtte melde sig. OBS de skal især hjælpes med at komme i Cimbrersalen, da de er så engageret, at de overser den. Flere børn er også bange for at gå alene i salen.

Efter nissejagten blev børnene vist i " lille sal" hvor der var samtale om krybben.

I "stor sal" fortælles om kareten og Alberti. Der læses højt af "Nissen med det lange skæg" fra "Vort modersmål" H. Hagerups Forlag Kbh. 1957

Børnene opdagede stemmerne i Kareten, der førte til samtale om:

- Hvem var der?
- Hvad snakker de om?
- Hvad laver de?

Samtalen afsluttes med, at Kim spørger børnene: "Tror I ikke at nisserne vil blive glade for en sang?"

Der synges f.eks. "på loftet sidder nissen" mens alle går rundt om juletræet.

Til sidst følges der op på, om børnene fandt alle de ting, nisserne havde lånt, samt hvor mange nissehuer de havde fundet.

Nisserne er flyttet ind i montrene. Her med en cykelbane

Nissejagt 2012

Holdet bag "Nissejagten" er meget forsigtige med at ændre for meget i forløbet, da der ikke skal ændres i forløb, der kører godt, samt skal man tage hensyn til genkendelsens glæde.

I 2012 var kernen fra 2011 bevaret i forløbet med:

- Velkomst og fortælling på loftet
- Nissejagt på bogstaver og genstande i udstilling
- Fortælling og afslutning i salene.

Opgaverne til Nissejagten blev ændret og differentieret i 3 hold(se eksempler bilag 3-5):

- Børnehaver -0.klasse: Bogstavjagt, nissehuer og 2 krydderier
- 1.-2.klasse: Bogstavjagt, nissehuer, 2 krydderier og ordquiz om pynt
- 3.-4.klasse: Bogstavjagt, nissehuer, 6 krydderier, ordquiz og runejagt, der også indbefattede et besøg hos Vølund i museets smedje

Opgaverne baserede sig på at eleverne skulle finde de gemte bogstaver i udstillingen, der dannede et nyt løseord: Gaardbo, der relaterede sig til det fortalte på loftet. Eleverne skulle derudover løse en opgave, hvor de skulle bruge næsen til at identificere julens krydderier.

Endelig skulle eleverne forsøge at finde ud af, hvor mange nisser, der var flyttet ind i udstillingen ved at tælle nissehuer.

I 2012 var der en yderlig "krølle" på historien, da Gundestrupkarret på besynderligvis begyndte at blive mindre (Karret blev dækket til og et mindre sat ovenpå). På Facebook var det muligt at følge med i udviklingen, der bl.a. resulterede i et brev fra nisserne til de besøgende børn.

Nissejagt 2012 var det hidtil mest besøgte med 1175 gæster fra skoler og børnehaver. Børnene er MEGET interesseret og meget aktive i hele forløbet. Der skete ofte en magisk forvandling fra kritiske børn til børn, der var overbeviste om at museet var beboet af nisser. Nissejagt er en hyggelig oplevelse med danskfaglige, kulturhistoriske oplevelser for hele kroppen i "en nærmest magisk atmosfære", som flere af lærerne beskrev.

Forslag til andre praktiske forløb:

- Milebrænding... Bør kunne foregå på museets område.
- Pileflet
- Mindre læderarbejde
- Fremstilling af smør, ost og tykmælk
- Diverse keramikarbejde.
- Farvning af garn
- Mindre træhåndværk f.eks. skåle, fade m.m.
- Mindre arbejder i ben og horn.
- Gude- eller vikingeskulpturer til parken.
- Skype-uv. til skolerne
- "Arkæologi i sandkassen " primært for børnehavebørn og indskoling.
- Besøg fra middelalderen

Vesthimmerlands Museums konsulenttjeneste

Museet ønsker at indgå som en naturlig samarbejdspartner i undervisningsmiljøet, hvor lærere kan hente faglig viden og inspiration til undervisningen. Det kan være i form af undervisning eller sparring i forløb, der har paralleller til vores fagområde. Det kan også være i form af kursusafholdelse eller korte undervisningsforløb på skolen.

Museet vil undersøge muligheden for at opbygge et historielærernetværk i kommunen, der kan virke som inspirator på den enkelte skole og som ambassadør for de regionale og nationale netværk for museumsundervisning.

Undervisningstjenesten ønsker at udbrede kendskabet til det professionelle museumsarbejde i kommunen og til de læringsmuligheder, som VMÅ og andre professionelle aktører kan tilbyde.

Museet hjælper med en grydebrænding.

Udlånstjeneste. Vi har en udlånstjeneste, hvor lokale skoler kan låne udstyr og genstande til brug i den daglige undervisning. Udlånene pakkes på Vesthimmerlands Museum, der også kan stå for vedligeholdelse af udstyret. "Udstyret" kan f.eks. bestå af flg. pakket i trækasser::

Udlån af:

- a) Transportable esser
- b) Udlån af smedeudstyr
- c) Udlån af huggehusudstyr
- d) Udlån af en stenalderkasse (ikke etableret pt.)
- e) Udlån af en jernalderkasse (ikke etableret pt.)
- f) Udlån af en kasse med aviser og blade fra 60'erne
- g) Udlån af en kasse med gamle billeder.

I starten af 2013 har vi haft de første udlån af smedeudstyr og børnebuer.

Lokalt formidlernetværk

I Vesthimmerlands Kommune findes der i alt 11 museer eller museumslignende samlinger og aktører. Det vil være hensigtsmæssigt at etablere et formidlernetværk aktørerne imellem, både mht. samarbejde, koordinering, men også med det formål at lære hinanden at kende og skabe et samarbejde og gensidig inspiration. VMÅs undervisningstjeneste

ønsker at stå som primus motor i dette samarbejde og har inviteret til og gennemført fællesmøder.

Elever fra Aalestrup Skole på besøg i Giver Jættestue

Status over antal besøgende

År	Samlet antal	Antal børn	Antal voksne	Gys og gru	Forløb inde +Ertebølle	Forløb på skoler	Forløb i alt
2011*	1281	915	176	190	42	4	46
2012	4233	3461	460	312	116	32	148
2013	4949	3465	1294	190	142	45	187
I alt	10 463	7841	1922	692	300	81	381

- * 2011: Gælder for perioden 1/10-31/12

Kommentarer til tallene:.

- I 2013 betød lærer-lockouten et fald i antallet af gæster med ca. 500 stk. så det samlede antal for 2013 kunne have været på ca. 5 500!

- 5500 antages at være tæt på det max. antal i skoletjenesten, da der også skal være tid til forberedelse, udvikling og vedligeholdelse.
- Ertebølle er lidt af en ukendt faktor, da vi endnu ikke har haft en "normalsæson".
- De 381 gennemførte forløb bestod af 150 forløb af ca. 1–1,5 klokketimes varighed (Nissejagter), 20 forløb var under en klokketimes varighed og 211 forløb på min. 2.5 klokke-time helt op til 6 klokketimer
- 15 % eller svarende til 56 forløb var for børn med særlige behov dvs. børn fra x-klasser, akt-klasser, specialskoler m.m.

I forbindelse med julen kunne museet pga. den ekstra bemanning, museumsunderviseren har betydet, således udvide formidlingen til også at omfatte kommunens børnehaver.

Museet tilbyder også undervisning ud af huset, således har museet efter dec. 2011 været medspiller i følgende særligt tilrettelagte forløb:

- "Jernalder " 4.a på Aalestrup Skole 1 besøg på museet og 4 x 2 lektioner på skolen
- "Tid" Heldagsklassen på Aalestrup Skole 1 besøg på museet og 4 x 2 lektioner på skolen.
- "Ringborgenes matematik " Intraface-projekt i samarbejde med Vesthimmerlands Gymnasium. Projektet blev gennemført i uge 11 i 2012, ca. 15 lektioner.
- "Gundestrupkarret-stangdukketeater" i samarbejde med 3.a+3.b på Østermarksskolen. Projektet blev gennemført i ugerne 11-13 i 2012 med i alt 20 lektioner.
- Vikingetid i Vester Hornum Børnehave skemasat til uge 20. 4x3 lektioner.
- "Danmark for 100 år siden". Emneuge for hele Vilsted Friskole 3x3 lektioner.
- Intro-forløb i akt-klasse på Farsø Skole, 2x4 lektioner.
- Stenalderforløb i 3.klasse på Farsø Skole på 5x3 lektioner.
- "Tro gennem tiden" forløb i akt-klasse på Aalestrup Skole 5x2 lektioner.
- "Historie" med diverse "øjenåbnere 3x2 lektioner Aalestrup Skole.
- Middelalderforløb i 5. klasse på Aalestrup Skole 3x2 lektioner.
- Rollespilsforløb med Strandby Skoles ude-klasse 5x3 lektioner.
- Rollespilsforløb med 60 Sfo-børn på Farsø skole 2x4 lektioner.
- 2 tidskapsel forløb på Løgstør Skole 2x3 lektioner.

De besøgende:

En klasse på 21- 25 er stadig den mest almindelige størrelse, men der er tendenser i retning af besøg af flere klasser på samme tid. Det giver helt særlige udfordringer for et museum af beskedens størrelse, da vi kan have svært ved at rumme både fysisk og undervisningsmæssigt 40-50 elever på samme tid.

Når en klasse besøger museet, er det typiske tidsforbrug 2,5 timer. Det skal ses i lyset af at museet ikke ligger "lige om hjørnet " for mange af kommunens skoler. Derfor skal

besøget tilpasses busser, afgangstider samt en udbredt holdning blandt lærerne: "at når vi skal bruge flere timer ude, vil vi gerne have et længere forløb".

Den fysiske afstand betyder også, at det for nogle lærere synes meget besværligt at komme på museum, da der skal byttes timer, findes vikarer m.m. Derfor er det bydende nødvendigt, at museet har en positiv holdning til, at komme ud på skolerne. Endelig er det lettere at flytte 1 museumsunderviser frem for at flytte 25 elever!

Undervisningen har været for elever fra 4 -18 år. Der har været besøg fra børnehaver, skoler, specialskoler, friskoler og gymnasier. Hovedparten af børnene kommer fra Vesthimmerlands Kommune, men flere af nabokommunerne er blevet opmærksom på vores tilbud, så der er grundlag for yderlige fremgang i besøgstallet.

Indholdsmæssige erfaringer

Særarrangementerne

Særarrangementerne "Nissejagt for skoler og børnehaver "og" Gys og gru " er besøgs-mæssigt blevet meget populære både blandt børn og voksne. Nissejagten, der er en blanding af kulturhistorie og danskundervisning er så populære blandt de besøgende, at museet har set sig nødsaget til at indføre dato for tidligste booking og andre begrænsninger, der skal sikre, at flest muligt kan komme på Nissejagt.

Med ansættelsen af en museumsunderviser blev det heldigvis muligt at udvide åbningstiden, så det blev muligt for kommunens yngste børn, børnehavebørnene, at deltage i jagten. Der har været stor fokus på at få "Nissejagten" til at indeholde mere og andet end skriftlige opgaver, så alle sanser bliver tilgodeset i undervisningen. I øvrigt er det bemærkelsesværdigt, at flere af børnehaverne havde let ved at klare bogstavopgaver, som 0. klasser havde svært ved!

Gys og gru er et nyt tiltag, hvor der formidles lokal uhygge i et mørkelagt museum. Det er tænkt som et lokalt alternativ i uge 42 til den mere kommercielle "Halloween", der foregår senere i oktober måned. Det har været 2 velbesøgte forløb med henholdsvis 190 og 312 gæster. Forløbet, hvor gæsterne skal spørge sig gennem uhyggen, har vist sig som en succes for både for gæster og aktører.

Fokus på den lokale kulturarv bliver vel modtaget, og ofte med stor overraskelse over mængden og kvaliteten af den lokale kulturarv.

Elevernes viden bærer tydelig præg af at være af lærebogskarakter eller rettere af mere "generel karakter", der ved museumsbesøget får en ekstra fagligt set, når den lokale vinkel kommer på.

De besøgende er endog meget interesseret i den ”ny” viden og viser stor interesse for aktuel museal aktivitet f.eks. lokale udgravninger, begivenheder eller udstillinger på museet. Skolerne vil gerne komme til de skiftende udstillinger, men det skal annonceres ud i meget god tid, så lærernes læseplaner kan indrettes herefter.

Emnemæssigt har undervisningen især taget udgangspunkt i: Museet, bybilleder, Gundestrupkarret, jernalder, moseofringer, borremosefæstningen, stenalderen.

Skolerne efterspørger ofte emner, der relaterer sig direkte til de såkaldte ”Kanon-punkter”. Målet har derfor været at få kanonpunkterne sat ind i en både bredere og lokal forståelsesramme.

I den håndgribelige formidling har der været en stor efterspørgsel efter forløb i ”Buens kulturhistorie”, arbejde med kniv og økse, arbejde i horn og madlavning. Elevernes erfaringer med praktiske kundskaber og færdigheder er endog meget svingende. Der er et stigende antal elever, for hvem det synes meget fremmedartet at få en kniv, økse eller for den sags skyld et piskeris i hånden.

Et nyt materiale kan give genstand for stor spørgelyst, således har det været lidt af en øjenåbner for museumsunderviseren at opdage, at et materiale som ler er gledet i baggrunden i skolerne, måske fortrængt af moderne materialer, der kan lufthærde og ikke skal brændes, således arbejdsgangen bliver kortere?. Eleverne kendte ikke til materialet, forarbejdningsmetoder og anvendelsesområder til f.eks. mursten. Denne oplevelse, sammen med et spørgsmål, der blev stillet et andet sted: ” Hvor fik man fløde fra i jernalderen?” udtrykker bare nødvendigheden af, at der bliver undervist i, hvad mange vil kalde ”almindeligheder”, men som ikke er almindeligt mere? Er eleverne ved at miste kendskab, viden og færdigheder indenfor ”almindelige” områder som madlavning, håndværk, byggeskik, materialer e.l.? Skal der undervises i dem, og i givet fald hvem? Er det en opgave museerne skal og kan løfte?

Det samlede indtryk er, at et besøg på museet SKAL være med et håndgribeligt indslag, enten i form af håndværksmæssige aktiviteter, eller i det mindste at eleverne kommer i direkte berøring med originalgenstande. Ud over det kulturhistoriske input, der er i den ”håndgribelige” undervisning, er det også vigtigt at fokusere på, at der er andre sidegevinster i form af ”naturlig fitness” for krop og sjæl f.eks.:

- Kondition - Mange børn nyder den fysiske del af formidlingen i form af brændehugning, graveaktiviteter til grubestegning, spænde en bue osv..
- Grov-og finmotorik – det er god træning at piske fløde, træde en nål, sætte en pil på strengen, skære urter, hakke nødder osv.
- Meditativ træning – Flere børn giver direkte udtryk for at de forsvinder væk ind i aktiviteten, at tiden pludselig er gået og at det har været en rar følelse.
- Sund mad: Det er til tider grænseoverskridende for eleverne at skulle spise grød, vilde urter, grubestegt mad eller bare mad, der er tilberedt af andre end deres

forældre. Ikke desto mindre kan de elever, der ikke kunne lide maden eller ikke prøvede at spise grød, tælles på ganske få fingre.

- Sociale kompetencer: Flere af aktiviteterne virker faktisk som en form for teambuilding, der styrker klassernes sociale bånd. Det er pragtfuldt at se en klasse juble spontant, når en af kammeraterne rammer skydeskiven i bueskydning.
- Museet som led i fremmedsprogsundervisningen: En helt anden vinkel, som ikke er afprøvet mere end en gang, men museet kan anvendes dels som led i integrationen af asylansøgere, flygtninge og nye borgere til landet og dels som led i den eksisterende fremmedsprogsundervisning i skolerne.

Endelig har det vist sig at have en overraskende effekt, at tage eleverne bag udstillingen og se, at et museum er meget mere end en udstilling. Det har været genstand for en god debat med eleverne omkring museets forskellige opgaver "de fem søjler", samt børnenes egen samlinger. Det betyder meget for flere elever, at de pludselig ser den spinkle forbindelse til egne samlinger. Endelig har det senere vist sig, at nogle elever har startet deres egen samling efter et besøg.

Østermarksskolen i Aars, Farsø Skole, Løgstør Skole og Aalestrup Skole har været vores "største" kunder. Flere klasser derfra har været på museet både i kortere og længere forløb. Det har givet et godt kendskab til hinanden og til underviserens baggrund, der førte til udviklingen af et forløb på Østermarksskolen om Grønland, der må siges at ligge uden for VMÅ almindelige ansvarsområde. Dette samarbejde var det første forløb, hvor eleverne i 4. klasserne havde mulighed for at bruge museumsunderviseren som konsulent på deres projektopgaver. Eleverne skulle selv træffe aftaler om tid og udarbejde spørgsmål, de tog med til spørgetimen på museet.

Enkelte klasser har været 5 gange på museet indenfor 12 mdr. De mange forløb med de samme klasser har den positive effekt, at eleverne føler sig hjemme på museet, dvs. hilser højlydt, opsøger udstillede genstande "de liiige skal se igen", samt er opsøgende angående nye tiltag eller udstyr. Ja enkelte elever kategoriserer lige frem Vesthimmerlands Museum som deres yndlingsmuseum! Museet er i den grad til stede i deres bevidsthed, så de nærmest føler ejerskab, hvilket er meget bemærkelsesværdigt og meget positivt!

Samarbejdet med lærerne

I løbet af de 12 måneder er der flere gange sendt mails ud til kommunens skoler med tilbud om et præsentationsbesøg af museumsunderviseren. Ud af kommunens 18 skoler har underviseren pr. januar 2013 været på præsentationsbesøg på 12 kommunale skoler, 2 friskoler og 6 institutioner.

Gennem "Nissejagterne" har museet uddelt breve til de deltagende lærere, hvori der informeredes om museet andre undervisningstilbud.

Det er meget vigtigt, at der er en god kontakt, ikke kun til den enkelte skole/børnehave, men helt ud til den enkelte lærer/pædagog, så indholdet kan tilpasses den særlige gruppe børn, der planlægges et besøg for. Der kan være særlige vilkår, der gør sig gældende f.eks. børn af belastede familier eller klasser med ADHD-børn, hvor forberedelsen er afgørende, for deres udbytte af undervisningen.

Præsentationsmøderne og de mange besøg ved "Nissejagt" viser stadig at de lokale lærere endnu ikke er klar over, hvad museet kan tilbyde af særlige tiltag, og således afholder sig fra at bruge tjenesten.

Skolernes holdning til VMÅ's undervisningstilbud kan deles op i følgende grupperinger:

- a) Gruppen af lærere, der selv ønsker at tage hånd om undervisningen, og ikke ønsker at bruge museet.
- b) Gruppen af lærere, der rigtig gerne vil have undervisningen ud af huset, og som ser museets undervisningstilbud som et godt supplement.
- c) Gruppen af lærere, der ikke kender til museet og som ikke vidste man kunne bruge museet.
- d) Gruppen af lærere, der har historie for første gang, og som gerne vil have inspiration til undervisningen.

Det er museets indtryk, at gennem massiv tilstedeværelse på skolerne, "mund til øre-effekten" samt muligheden for at lægge dele af formidlingen ud på skolerne/børnehaverne, vil vi kunne øge brugergruppen. Der er en klar tendens til: Er skolerne kommet til museet, så kommer der også et yderligere samarbejde med den pågældende skole oftest i form af undervisning hos dem. Dette er tilfældet på Østermarkskolen, Aalestrup Skole, Farsø Skole, Løgstør Skole, Blære Skole, Vestermarkskolen, Vilsted Friskole, Fjelsø Friskole og en række børnehaver.

Samarbejdet med lærerne

Ved enhver bestilling af forløb på museet, er der stor opmærksomhed på at få klarlagt formålet med et museumsbesøg. Det er en god ide at være på forkant med bestillingen, da lærerne ofte er meget usikre på, hvad de forventer sig af et museumsbesøg. Den gode dialog er nærmest "ligefrem proportional" med udbyttet af besøget. Gennem den gode dialog sikres, at besøget planlægges, så det kan leve op til forventningerne. Faktisk er det erfaringen, at skolerne bliver positivt overrasket på lærer- såvel som elevside og er meget glade for museets tilbud.

Set fra formidlersynspunkt er det største udbytte af formidlingen helt afgjort i forløb af længere varighed og med besøg på hjemskolen. Det har sine klare fordele, at børnene har mulighed for at "fordøje" oplevelserne på museet for at kunne reflektere over dem og vende tilbage med spørgsmål på et senere tidspunkt. I et enkelt tilfælde har eleverne fremlagt projekt for museumsunderviseren, hvor de helt klart følte stolthed over at få vurderet deres arbejde af en medarbejder fra museet.

Derudover er det afgørende, at VMÅ gennem gentagne besøg på den enkelte skole, bliver en kendt, synlig og naturlig samarbejdspartner for ikke alene skoleledelse, lærere, men også for børnene og derigennem deres forældre. Dette kendskab har bl.a. ført til, at eleverne i flere forløb har opsøgt museet på egen hånd i deres projektarbejde.

Andre opgaver

Efterhånden, som der er blevet tid til det, har museumsunderviseren påbegyndt udvikling af mindre undervisningstiltag for de "frie børn", og det er et område, der skal udvikles på og lægges en strategi for i den nærmere fremtid. Der er taget initiativer nogle tiltag med sommeraktiviteter, men disse har været sparsomt besøgt, og vi må nok erkende, at det vil kræve en massiv investering, udstyrmæssigt, i mandskabstimer og PR, hvis besøgstallet for denne gruppe skal vokse.

Museumsunderviseren er to gange blevet brugt som kursusunderviser til

- "Hvordan kan museet bruges i undervisningen i skolen?"
- "Brug af uderum i undervisningen"

De nævnte kurser har ført til at vi er i dialog med CFU i Aalborg vedr. oprettelse af ovennævnte kurser i samarbejde med CFU og i deres regi.

Senest har vi fået 4 konkrete henvendelser på, hvorvidt museet kan tilbyde aktiviteter der har karakter af teambuilding, hvilket kan åbne helt nye perspektiver formidlingsmæssigt.

Derudover indgår museumsunderviseren som praktisk hjælp på museet dvs. opvasker, udstillingstekniker, plakatmaler eller hvad der nu byder sig på et lille sted, hvor der er brug for alles evner i at få opgaverne løst på en så smertefri måde som muligt.

En væsentlig arbejdsopgave, som let bliver glemt, er forberedelse og oprydning efter besøg. Genstande der skal sættes på plads osv. Sådan er det at være på et mindre sted, men det er heldigvis med til at sætte mere kulør på en, i forvejen, spændende hverdag.

Sammenfatning

Den 1.oktober 2011 oprettede VMÅ en undervisningsafdeling med egen læreruddannede, fuldtidsansatte museumsunderviser. Opgaven er at få opbygget en fleksibel undervisningsenhed, der udvikler og gennemfører undervisningsforløb af kortere eller længere varighed. Undervisningsforløb, der tager afsæt i Vesthimmerlands kulturarv, og som i første gang søges rettet mod børnehaver, skoler og ungdomsuddannelserne.

Undervisningen har sit udgangspunkt i museets samlinger samt lokalområde med særlig fokus på pt. følgende fixpunkter:

- Ertebølle
- Skarp Salling Karret
- Borremosefæstningen –og ligene.
- Vikingetid – herunder Næsby graven
- Vitskøl Kloster og Testrup Hospital
- Aggersborg
- Per Kirkeby

Ved et hvert forløb i undervisningsafdelingen er følgende områder søgt inddraget som en naturlig del af formidlingen:

- Autenticitet
- Håndgribelighed
- Levendegørelse
- Formidling af ” kød og blod”
- Et positivt museumsmøde på barnets præmisser
- Særlig fokus på drengene
- Medinddragelse af elevernes erfaringer.

Museets lokaler har været udgangspunktet for alle de forløb, der er blevet gennemført i perioden. Ved flere længerevarende undervisningsforløb er undervisningen med succes flyttet ud på den enkelte skole/institution. Tanken er at skabe en mobil og fleksibel undervisningsenhed, der kan skabe kontakt mellem den enkelte skole og VMÅ trods den fysiske afstand.

Museet har opnået et pænt besøgstal i undervisningsenheden. Dertil kommer de frie børn samt de klasser, der ikke har ønsket underviser tilknyttet ved besøg på museet. Lang de fleste af eleverne kommer fra Vesthimmerlands egne skoler..

På trods af mail-PR, udsendelse af foldere og besøg på skolerne, tager det tid at opnå kontakt ind i de forskellige skoler og institutioner. Er kontakten først etableret til den enkelte skole, er den generelle opfattelse af mødet med museet overvældende positiv. Således har første besøg affødt flere længere forløb på Østermarksskolen i Aars, Aalestrup Skole, Farsø Skole, Løgstør Skole og Vilsted Friskole. Skolerne er glade for

de fleksible muligheder samt mødet med en meget håndgribelig og konkret kulturarv, som eleverne kan forholde sig til. Skolerne udtrykker generelt glæde over museets fleksible og gratis undervisningstilbud.

Museets udbud af undervisningstilbud er meget varieret emnemæssigt og placering i historisk tid. Det er sjældent et forløb begrænser sig til det udbudte, men er nærmere en kombination mellem flere forløb. Dette er et udtryk for, at forløbet søges tilpasset til hver enkelt klasse og deres behov.

Der er stor tilfredshed med forløb, der indeholder håndgribelighed og levendegørelse, der både kan supplere deres forhåndsviden, samt formidlingen på museet. Den håndgribelige/levendegjorte formidling viser store udsving i elevernes viden og færdigheder inden for den "håndværksmæssige" del. Eleverne virker meget glade for undervisning, der inkluderer "hele kroppen".

Der skal fremover arbejdes målrettet med udvikling af nye tilbud og videreudvikling af eksisterende tilbud samt sættes fokus på at få museet placeret i undervisernes bevidsthed. Det er et langt og sejt træk, hvor den bedste reklame er de forhåbentlig tilfredse læreres anbefaling til kollegaer. Det vil også være vigtigt at have fokus på formidling af "Håndens arbejde" set fra en kulturhistorisk synsvinkel og i en undervisningsmæssig sammenhæng, der kan styrke undervisningen ude på skolerne. I det hele taget vil undertegnede anbefale, at vi får undersøgt hele dette område, der måske kan belyse museet evt. rolle i skolereformen.

Vi er kommet rigtig godt på vej. Forud venter yderligere udviklingsarbejde, der skal gennemføres i tæt parløb med forvaltningen og undervisningsinstitutionerne.

Drenge trives dårligere end piger

Børnehaven er indrettet på pigernes præmisser, viser ny stor undersøgelse.

KØNSFORSKELLE

DORRIT SAIETZ OG ANDREAS THORSEN

Det er ikke kun i skolen, at drenge har det svært. Også i børnehaven trives drengene dårligere, viser en ny stor undersøgelse om 'Kvalitet i dagtilbuddet - set med børnenes øjne'.

»Undersøgelsen viser, at pigerne generelt trives bedre i børnehaven end drengene. De bliver oftere trøstet, de kan bedre lide at gå i børnehaven, og de får mindre skældud af de voksne«, siger professor Lars Qvortrup fra Aalborg Universitet, der er hovedforfatter til undersøgelsen.

De har for første gang spurgt børnene selv ved hjælp af et spørgeskema med sure og glade smileyer: Kan du lide at gå i børnehaven? Kan du lide de voksne i børnehaven?, lyder nogle af spørgsmålene.

Og svarene fra 3.000 børn i 140 dagtilbud over hele landet viser, at langt de fleste børn trives godt og er glade for børnehaven, er der markant forskel på piger og drenge. 10 procent af pigerne er mindre glade for at gå i børnehaven, mens det samme gælder for hele 20 procent af drengene, viser børnenes svar. Det svarer i snit til,

Bilag 2.a

TUMLERIER. I Børnehuset i Nansensgade i København får drengene lov at slå for sjov. Foto: Mie Brinkmann

at to drenge på hver stue trives mindre godt.

Det samme mønster finder undersøgelsen, når den spørger de voksne pædagoger, hvordan de vurderer børnenes adfærd. 7,3 procent af drengene vurderes af

pædagogerne til, at de aldrig eller sjældent udviser hensigtsmæssig social adfærd. Den samme vurdering får kun 2,6 procent af pigerne. Drengene er, ifølge pædagogerne, klart mere »udadreagerende« end pigerne. De har oftere »raserianfald«, de er oftere »rastløse eller hele tiden i bevægelse«, og drengene gør sig langt oftere skyld i at »forstyrre de aktiviteter, der foregår«. Omvendt mener pædagogerne,

at pigerne er »bedre til at formulere deres ønsker verbalt«, til at »lege med sproget« og til at »rime på egen hånd«.

»Mønstret er iøjnefaldende tydeligt, og man kan næsten se de »forstyrrende« og »rastløse« drenge for sig«, siger professor Lars Qvortrup.

Ifølge børne- og undervisningsminister Christine Antorini understreger undersøgelsen, at man bør se på, om pæda-

gogikken kan hjælpe drengene bedre i børnehaven såvel som i folkeskolen:

»Vi kan se, at drengene bliver hægtet af, og derfor skal vi udvikle pædagogikken, så den også rammer dem«.

Mere motorlarm, færre perleplader

1. sektion side 9

Pigerne i børnehaven har det bedst

Analyse, 2. sektion side 8

Bilag 2

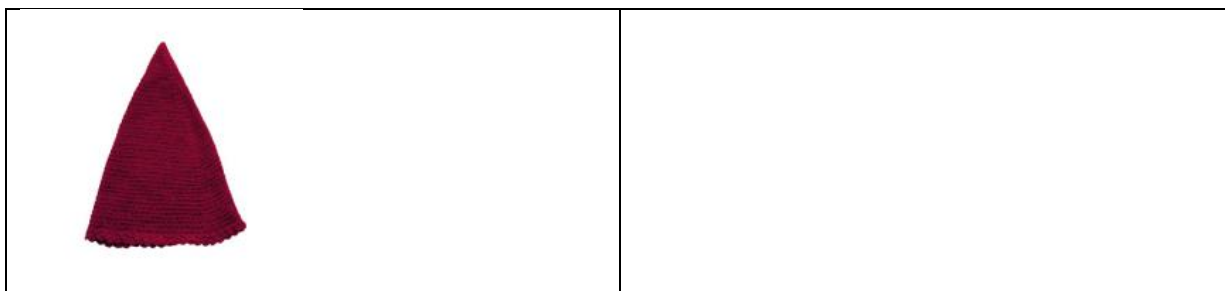
Bilag 3

Kan I løse vores gåde?

	A G	K H	M D
	B L	O P	K Å
	E F	R D	Æ A
	Y D	J T	C O
	L V	U H	B S
	J M	O R	L E

Løsning _____

Hvor mange nisser er der på museet? Tæl huer og sæt en streg for hver hue

Gå til "Julens krydderi"

Hvor er nissens ka-nel?

I rør _____

Hvor er nissens pe-ber?

I rør _____

Kan I løse vores gåde?

	A G	K H	M D
	B L	O P	K Å
	E F	R D	Æ A
	Y D	J T	C O
	L V	U H	B S
	J M	O R	L E

Løsning

Hvor mange nisser er der på museet? Tæl huer og sæt en streg for hver hue

	
---	--

Gå til "Julens krydderi"

Hvor er nissens ka-nel?

I rør _____

Hvor er nissens pe-ber?

I rør _____

Gå til udstillingen af julepynt ved siden af nissernes køkken.

Hvad tror du man har brugt som pynt på juletræet?

Nis-sen har rodet i bog-stav-er-ne. Kan du hjæl-pe? Start med de tykke bog-stav-er

1. LEKUG = _____

2. LAGF = _____

3. RTEHJE = _____

4. GENEL = _____

5. SYL = _____

6. NESTJER _____

Kan du løse vores gåde?

	A B	K H	M D
	G L	O P	K Å
	E F	R D	Æ A
	Y D	J T	C O
	L Å	U H	B S
	J M	O R	L E

Løsning _____ (Find den rigtige rækkefølge)

Hvor mange nisser er der på museet? Tæl huer og sæt en streg for hver hue

	
---	--

Gå til "Julens krydderi"

Hvor er nissens kanel?

I rør _____

Hvor er nissens peber?

I rør _____

Kender du de andre krydderier?

Rør A passer til æske nr. ____ og er _____

Rør B passer til æske nr. ____ og er _____

Rør C passer til æske nr. ____ og er _____

Rør D passer til æske nr. ____ og er _____

Rør E passer til æske nr. ____ og er _____

Rør F passer til æske nr. ____ og er _____

Gå til udstillingen af julepynt ved siden af nissernes køkken.

Hvad har man brugt som pynt på juletræet?

Nissen har rodet lidt i bogstaverne ☹

1. SYL = _____

2. GALF _____

3. TEHJER = _____

4. EESTJRN = _____

5. LEGUK = _____

EKSTRA: Find de sorte runer i udstillingen og hos Vølund smed...

Skriv runerne her: _____

Find rune-alfabetet og oversæt til bog-staver _____

Hvad står der? (det er en person) _____

